

Rezime izvještaja guvernera – novembar 2020.

U Izvještaju guvernera za novembar 2020. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2020. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u novembru realizovane su u skladu sa planiranim obavezama, utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2020. godinu.

Prema podacima MONSTAT-a, realna stopa rasta BDP-a Crne Gore u 2019. godini iznosi 4,1%. U prvom kvartalu 2020. godine, prema preliminarnim podacima Monstata, ostvaren je realni rast od 2,7%, u drugom kvartalu realni pad od 20,2%, a u trećem pad od 26,9% u odnosu na isti kvartal 2019. godine.

Potrošačke cijene su u novembru 2020. godine u odnosu na prethodni mjesec manje za 0,3%, a u odnosu na novembar prethodne godine za 1%.

Industrijska proizvodnja je u prvih jedanaest mjeseci 2020. godine ostvarila isti obim kao u uporednom periodu prethodne godine. Pad proizvodnje je ostvaren u sektoru prerađivačke industrije (-0,2%) i sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom (-2%), dok je u sektoru vađenja ruda i kamena ostvaren rast od 7,4%.

Broj dolazaka turista prema preliminarnim podacima, u kolektivnom smještaju, u prvih jedanaest mjeseci 2020. godine iznosio je 261.042 što je za 79,1% manje u odnosu na isti period prethodne godine. Ukupno je ostvareno 923.453 noćenja, što je za 79,9% manje nego u istom periodu 2019. godine.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, prevoz putnika u prvih devet mjeseci 2020. godine, u odnosu na isti period prethodne godine, kao posljedica pandemije COVID-19, bilježi značajan pad u svim vidovima saobraćaja: u željezničkom za 51,7%, drumskom za 63,4% i prevozu putnika na aerodromima 80,4%.

U šumarstvu je u prvih jedanaest mjeseci 2020. godine, proizvedeno ukupno 261.313 m³ šumskih sortimenata, što je za 10,2% više nego u istom periodu 2019. godine. Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u prvih devet mjeseci 2020. godine zabilježilo pad vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 7,9% i pad efektivnih časova rada od 3,8% u odnosu na isti period 2019. godine.

Prosječan broj zaposlenih u novembru 2020. godine iznosio je 163.851 lica, što je za 1,3% manje u odnosu na prethodni mjesec, i za 19,3% u odnosu na novembar 2019. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u novembru 2020. godine iznosio 47.053 što predstavlja rast od 5% u odnosu na prethodni mjesec, i rast od 24,1% u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na 30. 11. 2020. godine, bio je 49.849 od kojih je 15.130 ili 30,4% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je veći za 0,3%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2019. godine rast iznosio 4,6%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju novembra 2020. godine iznosio 700,6 miliona eura, i bio je veći za 1,7% na mjesečnom nivou, a na godišnjem nivou 13,3%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na dan 30. 11. 2020. godine (15.130) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 1.719 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 54.482.637,86 eura što čini 7,8% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 13.411 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 646.134.985,41 eura, što čini 92,2% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 30. 11. 2020. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,07% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 21,2% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,3% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 42,2% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Ukupna aktiva banaka na kraju novembra 2020. iznosila je 4,63 mlrd. eura, što predstavlja pad na godišnjem nivou za 68,6 miliona eura, ili 1,5%. U strukturi aktive dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju novembra 2020. godine iznosili 3.246,6 miliona eura i ostvarili su rast od 1,2% u odnosu na prethodni mjesec, dok su u odnosu na novembar prethodne godine ostvarili rast od 5%.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 72,7% zauzimali su depoziti. Depoziti u bankama u novembru 2020. godine iznosili su 3.364,7 miliona eura, i zabilježili su mjesečni rast od 1,9%, dok u odnosu na novembar 2019. godine bilježe pad od 5,2%. Ukupan kapital banaka na kraju novembra 2020. godine iznosio je 626,3 miliona eura, i veći je u odnosu na prethodni mjesec za 1%, dok je u odnosu na isti period prethodne godine veći za 2,3%.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom preko 30 dana (bez kamata i vremenskih razgraničenja) u novembru 2020. godine iznosili su 215,7 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su rast od 12,6%, dok u odnosu na novembar 2019. godine bilježe rast od 55,1%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju novembra 2020. godine iznosili su 192 miliona eura i činili su 5,9% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su rast od 5,2%, dok su na godišnjem nivou bili veći za 34,3%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju novembra 2020. godine iznosila je 5,82%, i bila je za 0,05 p.p. niža u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj novembra 2019. godine zabilježila pad od 0,26 p.p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u novembru 2020. godine iznosila je 5,14%, što predstavlja pad od 0,95 p.p. na mjesečnom nivou i rast od 0,40 p.p. u odnosu na novembar 2019. godine. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,39% na kraju novembra 2020. godine i bila je za 0,01 p.p. niža u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj novembra 2019. godine ostvarila pad od 0,03 p.p.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 177,9 miliona eura na kraju novembra 2020. godine, i bilježi pad od 181.178 eura ili 0,1% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na isti period prethodne godine manja za 80,2 miliona eura ili 31,1%. Tokom novembra 2020. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 51%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 49%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 85,9 miliona eura za prvih jedanaest mjeseci 2020. godine. U njenoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (79,8%), dok se ostatak odnosi na premije životnog osiguranja (20,2%).

Za prvih jedanaest mjeseci 2020. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 29,2 miliona eura, kroz 1.625 transakcija. Ostvareni promet bilježi pad od 90,7% u odnosu na isti period prethodne godine. Tržišna kapitalizacija na dan 30. 11. 2020. godine iznosila je 3.198,2 miliona eura, i na mjesečnom nivou bilježi pad od 3%, dok na godišnjem nivou bilježi pad od 8%. Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju novembra 2020. godine bila 9.841,90 indeksnih poena, bilježi rast od 0,6% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je na godišnjem nivou zabilježio pad od 15,5%. Indeks MNSE10 iznosio je 633,19 indeksnih poena i bilježi pad od 2,3% u odnosu na kraj prethodnog

mjeseca, dok je u odnosu na novembar prethodne godine zabilježio pad od 19,8%.

Izvorni prihodi budžeta za period januar-novembar 2020. godine, prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija, iznosili su 1,46 milijardi eura i bili su niži od planiranih za 4,6%, a u odnosu na jedanaest mjeseci prethodne godine za 11,3%. Budžetski rashodi iznosili su 1,85 milijardi eura i bili su viši za 5,8% u odnosu na isti period 2019. godine, a u poređenju sa planiranim niži za 1,2%. Budžetski deficit iznosio je 397,3 miliona eura ili 9,5% godišnjeg BDP-a (4.193,2 miliona eura – MONSTAT, preliminarni podaci).

Na kraju septembra 2020. godine, državni dug (bruto) je iznosio 3.660,3 miliona eura ili 87,3% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 570,5 miliona eura ili 13,6% BDP-a, a na spoljni dug 3.089,8 miliona eura ili 73,7% BDP-a. Neto državni dug iznosio je 80,8% BDP-a.

U novembru su nastavljene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Ostvaren je dijalog na visokom nivou između CBCG i Evropske centralne banke, koji ECB sprovodi jednom godišnje sa centralnim bankama zemalja kandidata. Realizovana je ocjena tzv. celeksa iz dijela nadležnosti CBCG, u vezi sa oblastima koje pripadaju pregovaračkom poglavlju 9 – Finansijske usluge. Na zahtjev Eurostata, nakon analize kvaliteta podataka dostavljenih u okviru prve runde CPC (aneks izvještaja o napretku), pojašnjeni su određeni podaci. Ostvareno je učešće na onlajn sastanku Radne grupe o Međunarodnoj trgovini uslugama, u organizaciji Eurostata, a na istom su prezentovane najnovije izmjene regulative u oblasti statistike međunarodne trgovine uslugama i biznis statistike.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u novembru.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.